

Gdańsk, dnia 6 października 2011 r.

RPO-677894-XIX-720.6/11/ZG

Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji Pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych
w celu wytrzeźwienia przy Komendzie Powiatowej Policji w Kętrzynie

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 15 lipca 2011 r., do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia przy Komendzie Powiatowej Policji w Kętrzynie (dalej: PdOZ, pomieszczenia lub Izba), udali się pracownicy Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku w ramach działań „Krajowego Mechanizmu Prewencji” (dalej: KMP, Mechanizm): Estera Tarnowska (prawnik), Bogumił Furche (prawnik) oraz Zenobia Glac - Ściebura (pedagog resocjalizacyjny).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji o funkcjonowaniu Izby przez insp. Wiesława Skudelskiego, Komendanta Powiatowego Policji w Kętrzynie;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;

- zapoznaniu z następującą dokumentacją: protokołem kontroli problemowej nr 125/2010 dotyczącej oceny przestrzegania przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz stanu bezpieczeństwa pożarowego w KPP w Kętrzynie z dnia 10 stycznia 2011 r., protokołem kontroli sanitarnej przeprowadzonej w 2011 r. przez Zespół Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA na obszarze województwa warmińsko - mazurskiego, sprawozdaniem z wizytacji pomieszczeń dla osób zatrzymanych w Komendzie Powiatowej Policji w Kętrzynie przeprowadzonej w dniu 12 października 2010 r. przez Sędziego Wizytatora Sądu Okręgowego w Olsztynie, protokołem Państwowej Inspekcji Pracy z kontroli przeprowadzonej w dniach 13 - 15 lipca 2011 r., regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, świadectwem wzorcowania alkomatu.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji przekazali Komendantowi Powiatowemu Policji w Kętrzynie i Naczelnikowi Wydziału Prewencji, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

2. Legalność osadzenia w placówce

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa oraz doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Opłata za pobyt osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia wynosi 102 zł. W czasie wizytacji Mechanizmu w PdOZ przebywały trzy osoby doprowadzone w celu wytrzeźwienia, które nie wyraziły zgody na rozmowę z przedstawicielami KMP.

Naczelnik Wydziału Prewencji poinformował przedstawicieli Mechanizmu, że w roku 2010 w placówce przebywało ogółem 905 osób. Podstawą ich zatrzymania było: podejrzenie o popełnienie przestępstwa (278), polecenie sądu lub prokuratury (192), konieczność wytrzeźwienia (426) oraz tzw. zatrzymanie

prewencyjne (9). Wśród zatrzymanych osób przebywało dwóch cudzoziemców - obywatel Włoch oraz Ukrainy.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

Z informacji przekazanych przedstawicielom Krajowego Mechanizmu wynika, iż w roku 2011 do dnia wizytacji nie miało miejsce żadne wydarzenie nadzwyczajne. Natomiast w roku 2010 pięć razy zastosowano środki przymusu bezpośredniego, w postaci użycia kaftana bezpieczeństwa.

W PdOZ pełni służbę 11 funkcjonariuszy policji – wyłącznie mężczyźni. Przeszukania zatrzymanych kobiet, wykonywane są przez funkcjonariuszki Policji z innych wydziałów, pełniące dyżury w danym dniu w Komendzie. W przypadku braku dyżurnej funkcjonariuszki czynności w/w wykonuje mężczyzna. Przeszukania odbywają się w pomieszczeniu profosa, w sposób, który uniemożliwia dostęp osób postronnych.

Funkcjonariusze Policji pracujący w PdOZ uczestniczą w dodatkowych szkoleniach, zwłaszcza w zakresie najnowszych wytycznych i zmian dotyczących udzielania pierwszej pomocy. Zdaniem Krajowego Mechanizmu Prewencji stosowana przez KPP w Kętrzynie dobra praktyka podnoszenia kwalifikacji osób pracujących z zatrzymanymi zmniejsza prawdopodobieństwo wystąpienia złego traktowania i jest zgodna z międzynarodowymi standardami w tym zakresie.

Zgodnie ze standardami Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (patrz: Fragment Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3] dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego), nie ma lepszej gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz policji czy służby więziennej. CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.

4. Prawo do informacji

W dniu wizytacji, dokumentem przeznaczonym do udostępnienia osobom zatrzymanym był *Regulamin pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: regulamin). Zgodnie z wyjaśnieniem funkcjonariuszy, zatrzymany cudzoziemiec zapoznawany jest z regulaminem za pośrednictwem tłumacza ze Straży Granicznej, która współpracuje z KPP w Kętrzynie. Obowiązujący w pomieszczeniach regulamin jest przyklejony do ściany w głównym korytarzu Izby przy pokoju profosa.

Wątpliwości przedstawicieli Mechanizmu budzi sposób zapoznania się osoby zatrzymanej z treścią regulaminu. Nie jest czytelne, czy zatrzymani otrzymują informację o możliwości późniejszego wystąpienia o udostępnienie im treści regulaminu i jak w praktyce realizowane jest ich prawo do zapoznania się z nim w celi. Obowiązek poinformowania osób zatrzymanych o przysługujących im uprawnieniach wraz z pouczeniem, co do sposobu skorzystania z tychże, stanowi jedną z zasad dotyczących postępowania z osobami zatrzymanymi, zawartych w Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. przyjętej pod nazwą *„Zbiór zasad ochrony wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie zatrzymania lub uwięzienia”*. Zasada 13 przywołanego dokumentu stanowi, iż *„każdy, w chwili swojego aresztowania oraz w momencie rozpoczęcia pozbawienia go wolności lub uwięzienia lub niezwłocznie po tym momencie, otrzyma od organu władzy odpowiedzialnego za jego aresztowanie, pozbawienie go wolności lub uwięzienie odpowiednio, informacje na temat jego praw wraz z ich objaśnieniem oraz na temat sposobu, w jaki może z nich skorzystać”*.

Niezbędna jest zatem zmiana sposobu zapoznawania się osób zatrzymanych z treścią regulaminu pobytu w PdOZ na taki, który będzie dawał im gwarancję przyswojenia jego postanowień w warunkach wolnych od pośpiechu i konieczności wykonywania innych czynności. Optymalnym rozwiązaniem stwierdzonego w Izbie problemu jest, zdaniem Krajowego Mechanizmu Prewencji, powieszenie informacji dotyczących uprawnień zatrzymanych i reguł ich pobytu w PdOZ na wewnętrznej stronie pokoi, w których przebywają.

Dodatkowo w tym miejscu należy zaznaczyć, iż wizytujący nie zauważyli, informacji o organach i instytucjach, do których zatrzymany może złożyć skargę bądź zażalenie na zatrzymanie.

5. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane jest na parterze Komendy Powiatowej Policji w Kętrzynie.

W wizytowanym PdOZ 4 pomieszczenia dwuosobowe przeznaczono dla zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Każde z nich wyposażono w 2 drewniane podesty, stół oraz odpowiednią do pojemności liczbę taboretów przymocowanych do podłogi. Podłogę wyłożono terakotą, zaś ściany pomalowano farbą olejną. W pokojach zapewniono odpowiedni dostęp do światła naturalnego. Okna osłonięte są siatką od wewnątrz i zabezpieczone kratą od zewnątrz. Każde pomieszczenie wyposażone jest w oświetlenie elektryczne dzienne i nocne. Klosze do lamp w pomieszczeniach Izby są nieosłonięte i tym samym nie spełniają warunków, jakie są zawarte w § 6 ust. 1 pkt 2 *Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach*. W dniu wizytacji w pomieszczeniach było czysto, jednak wymagają one odmalowania. Ogrzewanie pokoi odbywa się za pomocą grzejników ogrzewania centralnego zamontowanych pod oknami i zabezpieczonych za pomocą metalowej siatki. W celach panowała odpowiednia do pory roku temperatura. Pomieszczenia posiadają sprawną wentylację grawitacyjną. Każde z pomieszczeń zamykane jest drzwiami metalowymi wyposażonymi w zamek mechaniczny, dwie zasuwki, łańcuch oraz wizjer ze szkła hartowanego. Na ścianach korytarza obok drzwi każdego z pomieszczenia dla osób zatrzymanych zamocowane zostały półki służące do stawiania naczyń z posiłkami.

W każdym z pokoi zainstalowano także sprawną instalację przyzywową.

Do dyspozycji osób zatrzymanych przeznaczono łaźnię składającą się z 3 kabin prysznicowych oraz 2 umywalk i 2 osłoniętych misek ustępowych. Ściany w tych pomieszczeniach wyłożone są glazurą. Sanitariaty utrzymane były w należytej czystości, ich stan nie budził zastrzeżeń. Drzwi do łaźni są zabudowane, natomiast natryski nie posiadają przesłon/drzwi gwarantujących intymność korzystającym z prysznica. Wszystkie czynności dokonywane przez zatrzymanych w łaźni odbywają się przy lekko uchylonych drzwiach. W kabinach toalet zamontowane są drzwi tzw. „salonki” zapewniające odpowiednią intymność zatrzymanych oraz możliwość skontrolowania przez funkcjonariusza zachowania danej osoby.

Pomieszczenia sanitarne nie mają zainstalowanego systemu monitoringu, ani sygnalizacji przyzywowej. W dniu wizytacji w pomieszczeniach sanitarnych znajdowało się mydło w płynie oraz papier toaletowy.

W pozostałych pomieszczeniach, w tym magazynach pościeli brudnej i czystej, kuchni, depozycie, pomieszczeniu gospodarczym ogląd dokonany przez wizytujących nie ujawnił nieprawidłowości. Stan rzeczy przeznaczonych dla zatrzymanych znajdujących się w magazynie pościeli czystej (materace zmywalne, poszewki na koce, poszewki na podgłówek, koce, poduszki, prześcieradła, ręczniki) oceniono, jako dobry. Izba posiada na wyposażeniu odzież zastępczą oraz obuwie.

W protokole z kontroli sanitarnej wskazano, że zeszyt sprzątania i dezynfekcji pomieszczeń prowadzony jest przez sprzątaczkę i konserwatora, jednak zapisy w nim dokonywane są co ok. 2 tygodnie. W ocenie wizytujących nie pozwala to na skontrolowanie częstotliwości sprzątania i dezynfekcji.

W Izbie jedno z pomieszczeń przeznaczone jest do przetrzymywania depozytów osób zatrzymanych. Rzeczy osobiste zatrzymanych, dokumenty czy inne wartościowe przedmioty przechowywane są w workach depozytowych. Ubrania powieszono na wieszaku w szafie, w której przetrzymywany jest również depozyt zatrzymanego.

W Izbie znajduje się pomieszczenie do przygotowywania i porejowania posiłków, jednak z uwagi na fakt, iż wszystkie posiłki dla zatrzymanych

dostarczane są w naczyniach jednorazowych z firmy Handlowo - Usługowej jest ono nieużywane. Osoby doprowadzone do wytrzeźwienia otrzymują do picia herbatę lub wodę w kubkach jednorazowych.

Pranie pościeli wykonuje firma zewnętrzna z na zlecenie KPP w Kętrzynie. Pościel brudna przechowywana jest w magazynie pościeli brudnej w workach foliowych. Bielizna pościelowa używana przez osoby zakaźnie chore znajduje się w osobnym pomieszczeniu i nie ma styczności zarówno z bielizną czystą jak i brudną.

W Izbie do dyspozycji zatrzymanych udostępniane są czasopisma.

Zgodnie z informacją uzyskaną od Komendanta Powiatowego Policji w Kętrzynie nie wyodrębniono placu spacerowego.

W budynku KPP w Kętrzynie obowiązuje całkowity zakaz palenia wyrobów tytoniowych.

Wszystkie pokoje oraz korytarz objęte są systemem monitoringu. Rejestrowany jest wyłącznie obraz, fonię można odsłuchać jedynie przy bieżącym przekazie. Zarejestrowany materiał przechowywany jest przez okres ok. 14 dni. Obraz z monitoringu dostępny jest w pokoju dyżurnego znajdującym się poza PdOZ. Jakość wizji jest bardzo dobra.

Przedstawiciele Mechanizmu dokonali oglądu obrazu z monitoringu z przyjęcia mężczyzny w dniu o godz. . Przeanalizowano m. in. kwestię dokonywania kontroli przebywających w celach osób. Zgodnie z książką przebiegu służby kontroli cel dokonywano co godzinę. Jednak obraz z monitoringu nie potwierdził faktu ich przeprowadzania. Kontrola dokonywana była jedynie za pomocą podglądu obrazu z monitoringu. Nie była to faktyczna kontrola zachowania osób umieszczonych w pomieszczeniu przez wizjer drzwi pokoju, o której mowa w §13 Zarządzenia Nr 1061 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 września 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań w pomieszczeniach przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

6. Prawo do ochrony zdrowia

Przed umieszczeniem w Izbie, badaniu lekarskiemu poddawane są osoby doprowadzone w celu wytrzeźwienia, pozostałe tylko wówczas, gdy jest taka potrzeba lub zatrzymany tego żąda. Badania nie odbywają się na miejscu, zatrzymani są dowożeni w tym celu do szpitala w Kętrzynie. W razie nagłego zachorowania zatrzymanego w Izbie, wzywane jest pogotowie.

Ponadto w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych przy KPP w Kętrzynie znajduje się pokój lekarza, który wyposażony jest w biurko, umywalkę, przy której znajdowało się mydło i płyn do dezynfekcji, leżankę i szafkę ze środkami opatrunkowymi, w tym z artykułami higienicznymi dla kobiet. Dodatkowo wizytujący zauważyli, że w pokoju lekarza znajduje się aktualna lista pracowników Izby, którzy zostali przeszkoleni z zakresu udzielania pierwszej pomocy.

Świadectwo wzorcowania alkometru jest aktualne do dnia 7 stycznia 2012 r.

7. Prawo osoby zatrzymanej do żądania powiadomienia osób bliskich o sytuacji prawnej, w której się znajduje

Zgodnie z informacją udzieloną przez Naczelnika Wydziału Prewencji, to funkcjonariusze policji informują osoby bliskie zatrzymanego o jego pobycie w Izbie. Warto zauważyć w tym miejscu, iż zgodnie ze „Zbiorem zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia - Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.”: *„Niezwłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana (Zasada 16.1).* W wizytowanej Izbie powiadomienie, o którym mowa w powyższej zasadzie, wykonywane jest wyłącznie przez funkcjonariusza

Policji. W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, w pierwszej kolejności należałoby, więc rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy.

8. Rekomendacje Krajowego Mechanizmu Prewencji

Po przeanalizowaniu nieprawidłowości, jakie przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji ujawnili podczas wizytacji, działając jednocześnie w oparciu o art. 19 *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje podjęcie działań zmierzających do:

1. zapewnienia realizacji przez policjantów pełniących służbę w PdOZ obowiązku kontroli zachowania osób umieszczonych w pomieszczeniu i dokonywania zapisów poświadczających tego typu kontrolę w książce przebiegi służby zgodnie ze stanem faktycznym;
2. zapewnienia kontroli osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Policji tej samej płci, co osoba, wobec której czynność ta jest przeprowadzana;
3. zmiany sposobu udostępniania zainteresowanym Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, aby stworzyć im lepsze warunki do zapoznania się z jego treścią (np. na wewnętrznej stronie drzwi pomieszczeń dla zatrzymanych);
4. wywieszenia w widocznym dla zatrzymanego miejscu informacji o organach i instytucjach, do których może złożyć skargę bądź zażalenie na sposób zatrzymania;
5. wyposażenia kabin prysznicowych w przesłony lub drzwi gwarantujące intymność osób z nich korzystających;
6. odmalowania pomieszczeń, w których przebywają zatrzymani;
7. dostosowania kloszy lamp do wymogów zawartych w § 6 ust. 1 pkt 2 *Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13*

października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach.;

8. przeprowadzania regularnego sprzątania pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych z jednoczesnym uzupełnianiem na bieżąco „Zeszytu sprzątania i dezynfekcji”.